

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 8, Sayı: 16, Eylül 2021, s. 25-44, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 8, Issue 16, September 2021, pp. 25-44

Araştırma Makalesi/Research Article

TARİHİ HARPUR KENTİ HAKKINDA TURİST ALGISI

Tourist Perception About The Historical City Of Harput

Mehmet Salih TUNÇ*

Geliş/Received: 15.08.2021

Kabul/Accepted: 07.10.2021

Öz

Bu araştırma da Anadolu'nun en eski şehirlerinden biri olan Harput'un önemli turist çekim öğeleri arasında yer alan Harput Kalesi, Ulu Cami, Buzluk Mağarası ve yiyecek, içecek hizmet sektörüne ilişkin ziyaretçiler tarafından TripAdvisor.com web sayfası üzerinden yapılan yorum ve puanlamalar değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada ziyaretçiler ile yüz yüze yapılan mülakatlardan elde edilen bulgular işlenmiştir.

Turizm ve seyahat sektöründe dünyanın en geniş ağına sahip olan ve bugüne kadar 7,9 milyon işletme ile ilgili 884 milyondan fazla yorum yapılan, 49 gelişmiş ülke ve 28 dilde seyahat edenlere rehberlik hizmeti veren TripAdvisor.com seyahat sitesinde turizm ve seyahat hizmeti sunan, hizmetlere ilişkin yorum ve puanlama yapılabilen geniş hizmet ağına sahip pek çok platform bulunmaktadır (Tripadvisor, 2017). Bu bağlamda Harput'un önemli turistik öğelerine ilişkin yapılan değerlendirmelerin büyük bir kısmı bu sitedeki bilgilerden hareketle ortaya çıkartılmıştır. TripAdvisor.com seyahat sitesinde değerlendirme ölçeği olarak mükemmel, çok iyi, ortalama, kötü ve berbat seçenekleri üzerinden değerlendirme ve yorum yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Harput, Tarih, Kültür, Turizm, Gastronomi

Abstract

In this research, comments and points that have been made by the visitors on the website TripAdvisor.com on the most important tourist attractions of the most ancient city Harput such as the Harput Castle, the Ulu Mosque, the Buzluk Cave, food and beverage service sectors were evaluated. Also, in this survey, some findings that have been achieved from the interviews that have been made with the visitors in person.

---

* Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, mehmetalihunc@gmail.com, orcid ID: 0000-0002-8355-6818

In the TripAdvisor site, which has the widest web in the sector of tourism and travelling in the world and until today about 7,9 million business with more than 884 million comments, 49 developed countries and giving service to the visitors in 28 different languages, there is a wide range of platforms that have wide service giving an opportunity to give comments and points about the tourism and travelling services. In this context, most of the evaluations has been discovered depending on the information about the most important tourist objects of Harput. The evaluation scale of TripAdvisor.com travelling site is perfect, very good, average, bad, and terrible options. Comments and evaluations are made according to this scale.

Keywords: Harput, History, Culture, Tourism, Gastronomy

Giriş

Geçmişten bugüne dinamik bir yapıda olan turizm, günümüzde de hızla gelişme kaydetmeye devam etmektedir. İnsanlar, geçmişten bugüne kadar din, ticaret, savaş, fetih, sağlık ve merak gibi çeşitli sebeplerle seyahat etmişlerdir.

Turizm, dünya çapında önemli bir gelir ve istihdam kaynağı olarak önemli bir sektör haline gelmiştir. Deniz-kum-güneş turizmi önemini korumakla birlikte alternatif turizm çeşitleri de arz, talep dengesi çerçevesinde hızla gelişmeye devam etmektedir (Gül & Yılmaz, 2016).

Günümüzde turizm endüstrisinin ekonomik büyüklüğünü ortaya koyan Kalkınma Bakanlığının 2019-2023 11. Kalkınma Planına ilişkin Özel İhtisas Raporuna göre, seyahat ve turizm sektörünün 2017 yılında ülke ekonomilerine doğrudan 2,6 trilyon dolar, dolaylı ve uyarılmış etkiler ile birlikte 8,3 trilyon dolar katkı sağladığı belirtilmektedir. Bu rakamlar dünya gayrisafi milli hasılasının %10,4'üne denk geldiği, dünya genelinde uluslararası seyahat edenlerin %77'sinin tatil amaçlı, %23'ünün ise iş amaçlı olduğu tespit edilmiştir. Aynı raporda seyahat ve turizm sektörünün dünya genelinde istihdam oluşturan lider sektörlerden olduğu, 118 milyondan fazla kişinin doğrudan turizm sektöründe istihdam edildiği ve bu rakamın da toplam istihdamın %3,8'ine karşılık geldiği belirtilmektedir.

Son yıllarda turizm endüstrisine, dünya genelinde büyük yatırımların yapılmasından dolayı sektörün hızla gelişmeye devam ettiği gözlenmektedir. Bu süreçte turizm anlayışında da çeşitlenmeler olmuştur. Zira deniz, kum ve güneş turizminin haricinde, alternatif turizm arayışlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye'de deniz, kum ve güneş turizminin dışında doğal, kültürel ve tarihi zenginlikleriyle turistik açıdan dünyanın en önemli turistik merkezlerinden biri olmuştur.

Gelişen dünyada ülkeler turizm sektöründen daha fazla gelir elde etmek için turistlerin artan talepleri doğrultusunda çeşitliliği artırma gayreti içerisine girmişlerdir. Son yıllarda artış gösteren alternatif turizme olan ilgi ve bu alanda yapılan yatırımlar da taleplerden kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda her yöre sahip olduğu üstünlükler ile öne çıkmaktadır. Günümüzde turistlerin farklı turizm türlerine yöneldiği ve ciddi bir rekabet ortamının oluştuğu görülmektedir. Öte taraftan ekonomik gelir kaynağı olan yeni ve farklı turizm kaynaklarının üretilmesi, yatırımların yapılmasını gerekli kılmaktadır (Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018).

İçerisinde bulunduğumuz dönemde hızla gelişen teknoloji, internetin ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bilgiye her an ulaşma imkânı sağlayan internet günlük hayatı doğrudan etkileyen pek çok alanın önemli bir parçası haline gelmiştir. Haberleşme, bilgi paylaşımı, seyahat ve tatil, dijital habercilik, tanıtım ve reklamcılık, kamu hizmetleri, bankacılık, e-alışveriş, eğlence, sosyal medya, çevre, sağlık ve eğitim gibi pek çok sektörde önemli hizmetler vermektedir. Dolayısıyla turizm hizmetleri açısından da internet önemli bir platform olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim turistik amaçlı seyahat öncesinde internet ortamında yapılan araştırmalar, daha önce o yeri ziyaret eden ve deneyimini dijital platformlar üzerinden paylaşan ziyaretçilerin yorumları turistler üzerinde etkili olmaktadır. Bu durum teknolojinin kalite ve hizmet standartlarının yükseltilmesi anlamında tetikleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir (Yılmaz & Dal, 2018).

İnternetin hızlı yaygınlaşması, ekonomilerin gelişmesi, seyahat alternatiflerinin artması ile birlikte hızla tüketilen klasik turizmden farklı turizm çeşitliliği arayışı artmıştır. Günümüz turizm anlayışı çerçevesinde değerlendirildiğinde bu araştırma ile Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olan Harput'un sahip olduğu önemli turist çekim öğelerinden olan Harput Kalesi, Ulu Cami, Buzluk Mağarası ile restoran ve lokantaların yiyecek, içecek hizmetlerine ilişkin internet ortamında dünya genelinde oldukça geniş bir ağa sahip olan TripAdvisor.com web sitesinde yapılan yorum ve değerlendirmeler ele alınmıştır.

Harput'un simgesi konumunda olan Harput Kalesi, Ulu Cami, Buzluk Mağarası ile lokanta ve restoranların hizmetleri çerçevesinde SWOT analizi ile güçlü, zayıf, fırsatları ve tehditleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca ziyaretçiler tarafından yapılan yorumların özetleri çıkarılmıştır. Ayrıca Harput turizminin geneli hakkında başta ziyaretçiler olmak üzere farklı kesimlerle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek, önerilerde bulunulmuştur.

Benzer Çalışmalar

İnternetin etkileri üzerine yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların bir kısmı tarafından belirlenen görüşler şu şekildedir; İnternet, tüketicilerin hizmet ve ürünler ile ilgili deneyimlerini, farklı şekillerde kendi aralarında paylaşmalarına imkân tanımaktadır. Bu sayede İnternet, tüketiciler tarafından oluşturulan zengin bir içeriğe ulaşılmasını sağlamaktadır. İnternet ve sosyal medya mecraları nedeniyle tüketiciler, tanımadıkları tüketicinin yorum ve önerilerine erişebilmektedir. İnternet ortamında tüketicilerce oluşturulan içerik, çokça başvurulan önemli bir kaynak haline gelmiştir.

Avustralya’da yapılan bir araştırmada “çevrimiçi incelemelerin otel rezervasyon niyetleri ve güven algısı üzerindeki etkisi” konulu çalışmada tatil yapma kararı alan insanların gidecekleri yerler hakkında ve rezervasyon yapacakları işletmeler hakkında bilgi topladıkları ve bilgi kaynağının başında ise internetin geldiği belirtilmektedir (Sparks & Browning, 2011). Öte yandan 2014 yılında “turizmde sosyal medya hakkında ne biliyoruz?” konulu araştırmada, turizmin pek çok alanında, bilgi arama ve karar verme davranışlarında, turizm tanıtımında ve tüketicilerle etkileşim için en iyi uygulamalara odaklanmada önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir.

Turizm ürünlerini pazarlamada sosyal medyanın rolünün büyük olduğu ortaya konulmuştur (Zeng & Gerritsen, 2014). Turizm sektöründe itme ve çekim unsurlarının, gezginlerin tatil satın alma maksatları üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Turizmde çekim unsurları, bir destinasyonun diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan özelliklerine veya benzersizliğine işaret etmektedir. İtici unsurlar ise bireyleri seyahat etmeye motive eden herhangi bir şey veya kişinin içsel güdüleridir (Chaney & Ryan, 2012). Bu nedenle önemli ticari mecralar, kendi sitelerinde bu tür içeriklere yer vermek suretiyle tüketicilerin daha iyi karar vermelerini sağlamayı hedeflemektedir. Dolayısıyla eğlenme ve dinlenme amacıyla seyahat eden tüketicileri satın alma kararı öncesinde daha fazla araştırma yapmaya yönlendirmektedir. Nitekim yapılan bazı araştırmalarda tüketicilerin %82,5’i’nin seyahat planlarında interneti bir bilgi kaynağı olarak kullandıkları ortaya konulmuştur (Doğan, 2017).

Bilgi teknolojisindeki gelişmeler, beraberinde klasik ekonomik faaliyetlerin yeniden düzenlenmesine ve paralel olarak en çok etkilediği alanlardan birisi ekonomi olduğu belirlenmiştir (Vatansever Deviren & Yıldız, 2014). Öte yandan internet ortamındaki bilgi paylaşımının tüketici satın alma kararlarına etkileri hakkında yapılan araştırmada, tüketici satın alma karar sürecinin ortaya çıkması, bilgi ve araştırma, alternatiflerin değerlendirilmesi, satın alma kararı, satın alma sonrası davranışları olarak ortaya konulmuştur (Çakmak & Güneşer, 2011).

İnternetin gelişimi ile işletme ve tüketici ilişkileri farklı bir boyuta varmıştır. Bilgi toplumu ile birlikte oluşan yeni pazarlama yaklaşımında tüketiciler önemli bir konuma gelerek farklı avantajlar elde etmişlerdir. Bugünkü tüketiciler satın almak istedikleri ürünler hakkında kapsamlı bilgiye kolayca ve bedelsiz olarak ulaşabilmektedir. Tüketicilerin alternatif arayış içerisinde olmaları ve satın almak istedikleri ürün ile ilgili soru cevap olanağının artması tüketicilerin ürün tercihine yeni bir boyut kazandırmıştır. İlave olarak tüketiciler satın alma sürecinin her aşamasında İnternetin imkânından yararlanabilmektedir. Mesela alternatifler arasında fiyat, kalite ve diğer özellikler açısından kıyaslama yapılabilmesi tüketicilere avantaj sağlamaktadır (Özcan, 2010).

Modern pazarlama anlayışı, bugünkü müşterilerle uzun müddetli ve müspet ilişkiler kurma üzerine yoğun gayret gerektirmektedir. Bu anlayış, tüketici ihtiyaç ve beklentilerine uygun kaliteli ürün/hizmet üretmek ve müşteri ilişkilerini doğru bir şekilde yönetmek anlamı taşımaktadır. İşletmeler açısından müşteri ilişkilerinin sürdürülebilmesi, pazardaki isteğin iyi tanımlanması ve pazarlama yaklaşımlarında iletişim odaklı olunmasından geçmekte olduğu belirtilmektedir (Yakut Aymantuy, 2011).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Harput Kalesi

Harput Kalesi, milattan önce 8. yüzyılda Urartular döneminde yaptırılmıştır. Harput'ta bulunan en eski tarihi miras olma özelliği taşımaktadır. Milattan önce 1. yüzyıl ile milattan sonra 11. yüzyıl arasında Part, Roma, Sasani, Bizans ve Abbasiler arasında yaşanan büyük mücadelelere tanıklık etmiştir. 11. yüzyılın sonuna kadar Bizans hâkimiyeti altında kalan Harput Kalesi 1085 yılında Çubukoğulları'nı hakimiyeti altına, 1112 yılında Artukoğulları, 1234 yılında ise Selçuklularının egemenliği altına girdiği görülmektedir. Çubuk Bey, Artuklu Beyi Belek Gazi ve Selçuklu Beyi Alaeddin Keykubat dönemlerinde hükümet merkezi olarak kullanılmıştır. 1366 senesinde Dulkadiroğulları ve Akkoyunlu devletleri arasında sıkça değiştirmiştir. Kale, 1465 yılında Akkoyunlu Hükümdarı Hasan Bahadır Han tarafından ele geçirilerek Akkoyunlu hakimiyetine alınmıştır. Harput Bölgesi ve Kalesi, 1515 yılında Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun idaresine geçmiştir (Sunguroğlu İ., 1958). İç kale ve dış surlar olmak üzere iki kısımdan oluşan Harput Kalesi'nin orijinal bir yapı olarak günümüze kadar ulaşabilmesinde Artuklular Dönemi'nde yapılan tadilatların etkisi büyüktür. Harput Kalesi Dulkadiroğulları, Akkoyunlular ve Osmanlı Dönemi'nde de onarıma tabi tutulmuştur. Kale içerisinde yapılan kazılar sonucu hastane, zindan, su sarnıcı, tahıl ambarı, cephanelik, darphane, cami ve çok sayıda sivil yapının ortaya çıkartılmıştır (Çetinkaya, 2014).

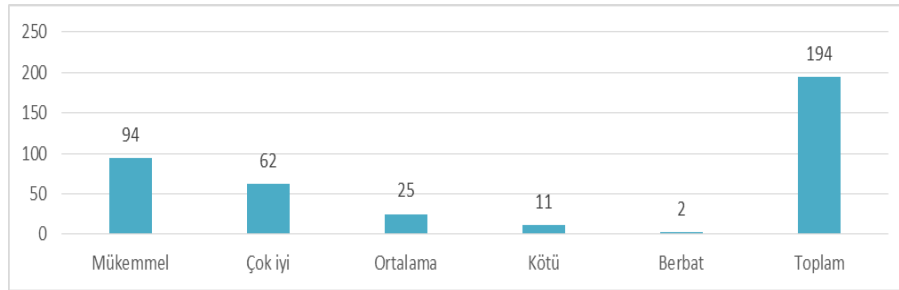
Resim-1: Harput Kalesi'nin Kuzey Yönünden Görünümü

Harput Kalesi'ni ziyaret edenler tarafından TripAdvisor.com seyahat sitesinde yapılan 194 değerlendirme incelendiğinde 146 değerlendirmenin olumlu, 44 değerlendirmenin ise olumsuzluk içerdiği görülmektedir. Olumlu değerlendirmelere bakıldığında özet olarak; “Elazığ’a gelenler tarafından mutlaka görülmeli, mükemmel bir yer, tarihi ve manzarası ile çok güzel bir yapı, gelecek yılların en gözde turistik noktalarından biri olmaya aday, samimi halkıyla Harput’un en güzel yerlerinden biri” şeklinde yapılan müspet yorumlar turistik gezi öncesi araştırma yapanlar tarafından okunduğunda, Harput Kalesi’nin ziyaret edilmesi yönünde isteklendirme niteliği taşıdığı söylenebilir (Tripadvisor, 2021).

Harput Kalesi’ne ilişkin ziyaretçiler tarafından yapılan 44 olumsuz yorumda ise özet olarak; “tarih kokan bir yer ama iyi korunamamış, ilgisiz ve bakımsız, manzara açısından güzel ama restorasyon işleri çok yavaş ilerliyor. Bir an önce etkinleştirilmeli. Restorasyonu berbat. Görülesi hiçbir yeri kalmamış. Tarihi bir yerdeyim hissiyatı vermiyor. Restorasyondan dolayı çoğu yer kapalı olduğundan keyif alamadım. Tanıtıcı materyal olmaması boş gezmeye sebep oluyor. Tarih anlamında önemli bir mekân ama yürüyüş yolları için bakım ve çevre düzenleme çalışmaları yapılmalı” şeklinde olumsuzluk içeren ve eksik görülen alanlar hakkında tavsiye niteliği taşıyan yorumlar yapılmıştır. Bu yorumlar araştırmacı turistler üzerinde

olumsuz intiba ve algıya sebep olduğundan, olumsuzluk çağrıştıran konuların bertaraf edilmesi yönünde gerekli tedbirlerin alınması Harput turizminin geleceği açısından son derece önemli olduğu belirtilmelidir.

Grafik-1: Harput Kalesine İlişkin Değerlendirme Göstergesi

Tablo-1: Harput Kalesi'ne İlişkin Değerlendirme Özetler

Adet	Pozitif Yorum Özetleri
54	Elazığ'a gelen birinin görmesi gereken tarihi bir yapı.
47	Mükemmel bir yer, kesinlikle görülmeli.
41	Tarihi ve manzarası ile çok güzel bir yapı.
2	Harput Kalesi gelecek yılların en gözde turistik noktalarından biri olmaya aday.
2	Samimi halkıyla Harput'un en güzel yerlerinden bir tanesi.
Negatif Yorum Özetleri	
16	Tarih kokan bir yer ama iyi korunamamış, ilgisiz ve bakımsız.
11	Manzara açısından güzel ama restorasyon işleri çok yavaş ilerliyor. Bir an önce etkinleştirilmeli.
8	Restorasyonu berbat. Görülesi hiçbir yeri kalmamış. Tarihi bir yerdeyim hissiyatı yok.
5	Restorasyondan dolayı çoğu yer kapalı olduğundan keyif alamadım.
4	Tanıtıcı pek fazla materyal olmaması boş gezmeye sebep oluyor.
4	Tarih anlamında önemli bir mekân ama yürüyüş yolları için bakım yapılmalı ve çevre düzenlenmeli.

Ulu Cami

Harput Ulu Camii, Türklerin Anadolu'ya gelişinden sonraki süreçte imar faaliyetlerine başlanılan dini yapıların en güzel örneklerinden biridir.

Halk arasında eğik minareli cami olarak da adlandırılan yapı Harput Mahallesi, Nizameddin Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Harput Kentsel Sit Alanı ve Harput Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi içerisinde yapı Topografik plana uyumlu bir şekilde inşa edilmiştir. Cami 30x40 metre ebatlarındaki alanda harim, son cemaat yeri, avlu ve revaklı kısımlardan oluşmaktadır. Yapının duvarları molozumsu taşlardan; kemerler, revaklar, kubbesi ve minaresi ise tuğladan yapılmıştır. Caminin mihrap kısmı oyuk olup, dıştan desteklenerek kuvvetlendirilmiştir. Kible tarafında dört, harimin batı kısmında ise iki pencere vardır. Caminin minberi sanatsal açıdan tarihimizin güzide eserlerinden olup H. 582 (M. 1186) yılında abanoz ağacından yapıldığı kabul edilmektedir. Ulu Cami'nin dışında, Sara Hatun Camii'nde de kullanılan minber daha sonra Kurşunlu Camii'ne nakledilmiş ve halen bu camide kullanılmaktadır. Yapıya ait inşa kitabesi bulunmamaktadır. Ancak, avlu kuzey duvarında bir vergi kitabesi ile batı kapısının kemer alınlığında ise bir onarım kitabesi yer almaktadır. İnşa kitabesi ve vakfiyesi olmayan, Türk-İslam kültürel mirasının en önemli dini yapılarından olan Harput Ulu Cami'nin yapım tarihi ve banisi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak avlusunda yer alan kitabeden hareketle 1156-1157 yıllarında Artuklu Hükümdarı Fahreddin Karaarslan tarafından yaptırıldığı genel kabul görmektedir (Uzun C., 2014).

Resim-2: Ulu Cami'nin Kuzey Batısından Görünümü

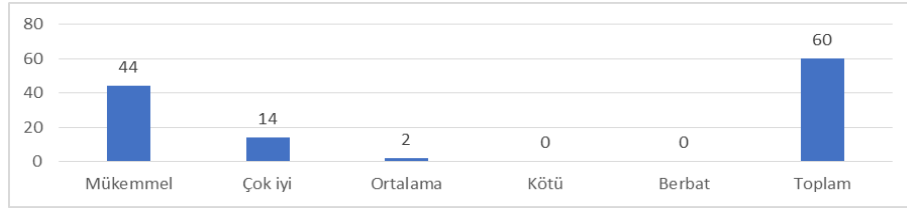

Ulu Cami hakkında turistler tarafından TripAdvisor.com web sayfası üzerinden yapılan 60 değerlendirme ve yorum incelendiğinde, 44 mükemmel, 14 çok iyi, 2 ortalama seçenekleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Değerlendirme oranları Grafik-2’de, yorum özetlerine ilişkin veriler ise Tablo-2’de verilmiştir.

Grafik-2: Ulu Cami’ye İlişkin Değerlendirme Göstergesi

Ziyaretçilerin Ulu Cami hakkında yaptıkları değerlendirmelere ilişkin verileri içeren Tablo-2 ele alındığında, toplam 60 adet değerlendirmenin yapıldığı, yapılan yorumların özetlerine bakıldığında, “8 yorumda minarenin pisa kulesinden daha eğik olduğu vurgusu yapılmış, 7 yorumda tarihi dokusuna atıfta bulunulmuş, 6 yorumda farklı dokusuna değinilmiş, 5 yorumda minarenin eğri olma özelliğinden bahsedilmiş, 4 yorumda güzide bir şaheser olduğu, 2 yorumda Artuklular’dan kalma bir miras olduğu, geri kalan değerlendirmelerde ise dikdörtgen yapısı, manevi miras olduğu, yazın sıcak havalarda bile serin olduğu, tarihi atmosfer duygusunu yansıttığı, egzotik ortamı ve yakınında birçok ulema kabrinin bulunduğu” belirtilmiştir (Tripadvisor, 2021).

Harput’un turist çekim öğeleri arasında önemli bir yere sahip olan Ulu Cami ile ilgili yapılan 60 değerlendirmenin tamamının olumlu olduğu ve ziyaret etme motivasyonu sağladığı söylenebilir.

Tablo-2: Harput Ulu Camii’ne İlişkin Yorum Özetleri

Adet	Yorum Özetleri
4	Minaresi ve içyapısıyla bir şaheser... Kesinlikle gidin.
5	Kendine özgü mimarisiyle görülmesi gereken bir camidir.
8	Pisa Kulesi’nden daha eğik bir açıyla durduğu söylenen caminin iç mimarisi muhteşemdir.
7	Eğik minaresiyle görenleri hayrete düşüren, gerçekten tarih kokan bir yerdir.
5	Eşsiz iç mimarisi ve avlusunda yatık vaziyette duran ağacıyla huzurlu ve etkileyici bir camidir.
6	Farklı dokusu ve yapısıyla Türkiye’nin en eski camilerinden olan Ulu Cami’yi mutlaka ziyaret edin.

4	Oldukça eski bir yerleşim yeri olan Harput'un ve bu tarihi eserin daha fazla tanıtımı yapılmalı ve daha çok ilgi gösterilmeli.
2	Bölgeye gidilirse görülecek birkaç mekândan biri.
2	1150'li yıllarda Artuklular tarafından yapılan eğri minareli camidir.
2	Dikdörtgen şeklinde, duvarları taştan, kubbe kemerleri ve minaresi tuğladan yapılmış tarihi değerimiz.
2	Elazığ'ın manevi miraslarından biri... Korunmalı ve geleceğe miras bırakılmalıdır.
5	Yazın en sıcak zamanında bile serin olan, Harput'un simgesel yapılarından biri. Mükemmel.
3	Manevi dünyamızın en önemli eserlerinden biri olan Ulu Cami'yi Elazığ'ı ziyaret ederseniz mutlaka görmelisiniz.
1	Harput hala eski dokusunu ve tarihi değerlerini kaybetmemiş bir alan. Geçmişin izine dokunabildiğiniz bir camidir.
2	İçerisine adım attığınız andan itibaren başka diyarlara, tarihin derinliklerine gidiyorsunuz. Son derece ihtişamlı bu camiyi görmeden gitmeyin.
2	Egzotik ortamı ile muhteşem yakınlarında birçok ulemanın kabrinin, türbesinin bulunduğu bir tarihi eser

Buzluk Mağarası

Harput'un 5 kilometre kuzeydoğusunda, Keban Barajı'na nazır konuma sahip Buzluk Mağarası'nın 150-200 metre derinliğe sahip olduğu varsayılmaktadır. Mağaranın yer biçim özelliği ve şekli ile burada gerçekleşen klimatolojik şartlardan dolayı sıcak yaz aylarında doğal olarak buz oluşmaktadır. Kış aylarında ise yaz aylarında oluşan buz çözülmemektedir. Bu nedenle yer altı hava akımı sonucunda mağara kışları sıcak, yazları ise serindir. Dünyada bu özelliğe sahip mağara sayısının oldukça az olduğu bilinmektedir (kulturportali.gov.tr, 2020).

Buzluk Mağarası hakkında 33 ziyaretçi tarafından yapılan değerlendirmelere ilişkin veriler Grafik-3'te verilmiştir.

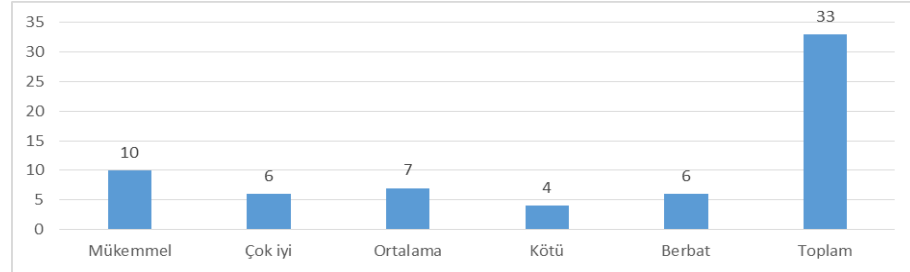
Yukarıda belirtilen özelliklere sahip Harput Buzluk Mağarası hakkında ziyaretçiler tarafından yapılan yorumların özetleri Tablo-3'te verilmiştir. Toplam 33 değerlendirmenin yapıldığı, 22 değerlendirme özetine göre; "Buzluk Mağarası'nın bakımsız, güvenliksiz, tehlikeli, yatırım yapılması gerektiği" yönünde olumsuzluk çağrıştıran yorumlar yapılırken, 11 değerlendirme özetine göre ise "doğa harikası, mutlaka görülmesi gereken yerlerden,

ilginç bir yer olduğu” yönünde olumlu yorumlar getirilmiştir (Tripadvisor, 2021).

Resim-3: Buzluk Mağarası'ndan Görünüm

Grafik-3: Buzluk Mağarası'na İlişkin Değerlendirme Göstergesi

Dünyada ender sayıda benzeri bulunan Harput Buzluk Mağarası hakkındaki olumsuz yorum ve puanlamanın giderilmesi ve ziyaretçi beklentilerinin karşılanmasına yönelik çalışma yapılması gerektiği söylenebilir.

Tablo-3: Buzluk Mağarası'na İlişkin Değerlendirme Özetleri Tablosu

Adet	Negatif Yorum Özetleri
4	Manzara güzel ancak mağara etrafı çok bakımsız. Bir an önce tedbir alınmalı.
3	Mağara atıl durumda ve görülmeye değer bir şey yok.
3	Tam bir hayal kırıklığı... Böyle bir değer güzelleştirilmeli.
2	İsminin hakkını veren bir yer ama turistik cazibesi yok. Daha çok sahiplenilmeli ve güvenli hale getirilmeli
2	Nadir bulunan yerlerden ancak bakımının ve temizliğinin yapılması gerek. Aydınlatma ve güvenlik yetersiz.

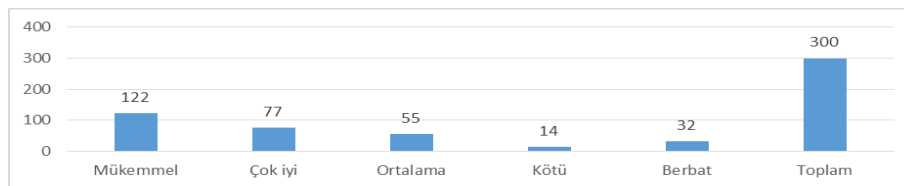
2	Sakın gitmeyin. Mağara girişinin neresi olduğu belli değil ve kapalı olduğuna dair bir uyarı levhası bile yok.
2	Manzara güzel ama gelmeye değmez.
1	Doğu Anadolu'nun gözdesi olabilecek bir yer ama maalesef atıl bırakılmış.
1	Doğa ve göl manzarası seyretmeye değer ama girişi bulmak çok zor. İçerisi çok tehlikeli.
1	İnmek için ışık ve yol yok. Belediyenin ya değerlendirmesi ya da kapatması gereken bir yer.
1	Hiçbir güvenlik önlemi yok, oldukça tehlikeli bir mağara.
Pozitif Yorum Özetleri	
4	Görölmeye değer doğal bir yer.
3	Gerçekten olağanüstü. Manzaranın tadını çıkartın.
2	Özellikle sarkıtlarıyla ilginizi çekecek, çok ilginç bir mağara.
1	Kışın sıcak yazın soğuk olan bir tabiat harikası.
1	Çok garip ve soğuk bir mekân

Yiyecek-İçecek Hizmet Sektörü

Elazığ-Harput mutfağı 154'ü aşkın yemek çeşidi ile oldukça zengindir. Üç öğün yemeğin haricinde kuşluk yemeği ve yatsı vaktinde kurulan, yatsılık denilen pestil, ceviz, orcik, meyve gibi yiyeceklerin bulunduğu sofralar kurulur. Geleneksel Harput mutfak kültürü, Türk mutfak kültürünün izlerini taşımaktadır. Sofra adabı, yemek çeşitleri geleneksel özellikleri ile günümüzde de sürdürölmekte olan Elazığ-Harput mutfak kültürünün tarihi Oğuzlara kadar uzanan tutmaç, umaç aşısı, kara kavurma gibi yemekler halen varlığını sürdürmektedir.

Gastronomi alanında oldukça iddialı olan Elazığ-Harput mutfağı kapsamında Harput'ta faaliyet sürdüren restoran ve lokantaların yiyecek, içecek hizmetleri hakkında 300 turist tarafından yapılan puanlamaya ilişkin veriler Grafik-4'te, yorum özetleri ise Tablo-4'te verilmiştir.

Grafik-4: Restoran ve Lokantalara İlişkin Değerlendirme Göstergesi

Ziyaretçilerin Harput'ta hizmet veren yiyecek, içecek hizmet sektörü hakkında yaptıkları değerlendirmelere ilişkin verileri içeren Tablo-4 incelendiğinde, 300 adet değerlendirmenin yapıldığı, “203 yorumda yiyecek, içecek hizmetlerinin kaliteli olduğu, yemek sunum ve yelpazesinin geniş olduğu yönünde olumlu değerlendirmelerde bulunulurken, 97 yorumda ise yemek kalitesi ve sunumunun eleştirildiği, çeşitliliğin yeterli olmadığı ve fiyatların yüksek olduğu” yönünde olumsuz değerlendirmelerde bulunulmuştur (Tripadvisor, 2021).

Tablo-4: Yiyecek-İçecek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme Özetleri

Adet	Pozitif Yorum Özetleri
40	Eğer yolunuz Elazığ'a ve Harput'a düşerse mutlaka gidin ve harika lezzetleri deneyin.
39	Hizmet, samimiyet ve yemeklerin lezzeti muhteşemdir.
33	Lezzetli kebaplar yiyebileceğiniz, gönül rahatlığıyla tavsiye edeceğim yerdir Harput.
28	Fiyat - kalite performansı kabul edilebilir düzeyde. Lezzetleri fena değil.
20	Tabiata hâkim bir lokasyonda yemekler lezzetli, hizmet iyi, mezeler doyurucu ve ulaşım kolay.
18	Yeşiller içinde, havası temiz, ikramlar bol. Ailece gelebilirsiniz.
15	Güzel ve lezzetli ikramlar, otantik ortam. Tavsiye ederim.
10	Süper kahvaltı, süper yemek, mükemmel lezzet. Hijyen ve hizmet kalitesi gerçekten iyi.
Negatif Yorum Özetleri	
20	Hizmet sıfır, garsonlar güler yüzlü değil. Gitmeyin.
15	Sofraya gelen her şey servis dahil ücretli ve gereksiz pahalı
20	Manzara güzel ancak işletmelerin çoğunda hizmet kalitesi eksiktir.
15	Yemekler vasatın altında, servis kötü, asla tavsiye etmiyorum
14	Fiyat olarak Elazığ ortalamasının üzerinde ama etleri gerçekten lezzetli. Porsiyonlar biraz küçük
10	Eski kalite ve lezzeti bulamadım.
3	Lezzet açısından güzel fakat siz istemeden konulan mezelerden alınan para hoş değil.

Harput turizminin gelişimi açısından büyük bir öneme sahip olan yiyecek, içecek hizmetleri hakkındaki yorumların oldukça olumlu olduğu, ancak olumsuz yorum ve puanlama konusunda işletmelerin dikkatlerinin çekilmesi ve kalite standardının belirlenmesi ile turist memnuniyetinin sağlanması gerektiği belirtilebilir.

SWOT ANALİZİ

TripAdvisor.com web sayfası üzerinden yapılan yorum ve değerlendirmeler ile yüz yüze yapılan Harput'un turizm potansiyeli ve altyapısı hakkında turist algısının belirlenmesine yönelik mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Mülakat yapılan katılımcılara tarih, kültür, inanç ve doğa turizmi çerçevesinde Harput'un sahip olduğu üstünlükleri, fırsatları ve karşı karşıya kaldığı zayıflıkları ve tehditleri ifade etmeleri istenmiştir. Mülakatlar ile elde edilen verilere dayalı olarak Harput'a ilişkin SWOT analizi tablosu oluşturulmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular Harput'un bir turizm destinasyonu olarak önemli içsel ve dışsal faktörlere, bunlar içerisinde de üstünlüklere, zayıflıklara, fırsatlara ve tehditlere sahip olduğunu göstermektedir.

SWOT Analizine İlişkin Bulgular

Güçlü Yönler

Araştırmanın esas konusu olan Harput Kalesi, Ulu Cami, Buzluk Mağarası ve yiyecek, içecek sektörü hakkında yapılan çevrimiçi yorum ve puanlama ile yüz yüze röportajlardan elde edilen bulgulara bakıldığında, Harput, tarih, kültür ve inanç turizmi potansiyeli bakımından önemli üstünlüklere sahip önemli bir tarihi kent olma özelliği taşımaktadır. Harput'u kültür ve inanç turizmi açısından güçlü kılan Harput Kalesi, tarihi, camileri, kiliseleri, hamamları, geleneksel kültür evleri, konakları, çeşmeleri, musikisi, folkloru ve zengin mutfak kültürü faktörleriyle UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alması olarak belirtilebilir.

Öte yandan Fırat Havzası Turizm Gelişim Bölgesi kapsamında bulunan Harput'un Elazığ kent merkezine 5 km yakın konumda olması, İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerine ve Avrupa'nın pek çok noktasına direkt uçuşların bulunması, Malatya, Tunceli ve Bingöl illerinin Elazığ Havalimanını tercih etmeleri, şehirlerarası duble yollarla bezenmiş olması, Harput turizminin gelişimi açısından son derece önemli unsurlar olarak görülmektedir.

Kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalığın oluşması, konaklama tesislerinin çeşitliliği, çok sayıda turizm ve seyahat acentesinin bulun-

ması, sağlık turizmi hizmetlerinin arzı, Elâzığ genelindeki Hazarbaba Kayak Merkezi, Hazarbaba yamaç paraşütü, kadim kültürüyle Palu İlçesi, Karakoçan Golan Kaplıcaları, Baskil Karaleylek Kanyonu, Keban Barajı, üzüm bağları, Baskil kayısı, Ağın leblebi ve bademi, Arıcak ters lale, Gezin çileği, Harput kirazı, organize sanayi, Elazığ Fuar ve Kongre Merkezinin hizmete girecek olması Harput'u güçlü kılmaktadır. Diğer yandan kültür turizmi bakımından son derece gelişmiş olan Mardin, Şanlıurfa ve Diyarbakır'a yakın olması nedeniyle bu illere yapılan turistik seyahat ağına dahil edilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir. Diğer taraftan son yıllarda terör olaylarının bitme noktasına gelmesiyle doğa turizmi açısından yoğun ilgi gören Tunceli İl'ine yapılan turistik seyahatlerin geçiş güzergâhında bulunması da bir diğer Harput turizminin güçlü olduğu yönler olarak söylenebilir.

Zayıflıklar

Harput'un turizm açısından göz önünde bulundurulması gereken bir takım zayıflıkları da bulunmaktadır. Çevrimiçi yapılan değerlendirmelere göre Harput Kalesi'nin iyi korunmadığı, ilgisiz ve bakımsız olduğu, restorasyon işlerinin yavaş ilerlediği, restorasyonuna ilişkin eleştirilerde bulunduğu, restorasyon ve kazılardan dolayı çoğu yerin kapalı olduğu yönünde, tanıtıcı materyallerin yetersiz olması, yürüyüş yollarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Buzluk Mağarası'na ilişkin yapılan yorumlarda ise mağaranın bakımsız olması, atıl durumda olduğu algısı, güvenli olmadığı, altyapı ve üstyapısının yapılmadığı kaydedilmiştir. Harput'ta yiyecek, içecek hizmetlerine ilişkin yapılan değerlendirmelerde hizmet kalitesinin yeterli olmadığı, servis hizmetlerinin iyi olmadığı, fiyatların yüksek olduğu, yemek porsiyonlarının küçük bulunduğu belirtilmiştir.

Öte yandan yüz yüze yapılan mülakatlarda ise Harput geneline ilişkin sıkça dile getirilen konulara bakıldığında ise altyapı eksikliklerinin bulunduğu, zamana yenik düşmüş kültür varlıklarının henüz restore edilmemiş olması, turizm altyapısı ve üstyapısının yetersizliği, geleneksel mimariye uygun olmayan yapıların varlığı, sosyal olanakların yetersizliği, tarihi kente uygun olmayan tabela ve levhaların çeşitliliği, çevre ve görüntü kirliliği turizmi olumsuz etkileyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Fırsatlar

Harput, barındırdığı kültürel zenginliklerinin turizme kazandırılması bakımından önemli fırsatlara sahiptir. Çalışmanın temelini oluşturan turizm öğelerine ilişkin fırsatlara bakıldığında, Harput Kalesi'nde devam eden kazılarda gün yüzüne çıkartılan mekânların restore edilerek ziyarete açılması, Buzluk Mağarası'na ilişkin ise altyapısının tamamlanarak turizme kazandırılması ifade edilmiştir. Öte taraftan Harput kültür, inanç ve doğa turizmi

hakkında yüz yüze yapılan mülakatlarda belirtilen pek çok fırsat bulunmaktadır. Bu bağlamda Harput Koruma Amaçlı İmar Planı ve Kentsel Tasarım Planı'na uygun olarak kent merkezinin sokak dokusunun iyileştirilmesi, tarihi yapıların restore edilmesi, bedesten yapılması, Harput'a özgü kültürel ve sanatsal programların hayata geçirilmesi, somut olmayan kültür varlığı olarak UNESCO tarafından tescillenmiş olan Kürsübaşı geleneğinin icrasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, Harput tarihini yansıtacak müzelerin açılması, konaklama imkânının bulunmadığı Harput'ta butik otel, konuk evi ve konaklama tesislerinin hayata geçirilmesi, Harput Kalesi'nde arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkarılan zindan ve sarnıçların ziyarete açılması ve bütünüyle açığa çıkarılan mekânların restore edilerek turizme kazandırılması, dünyanın en eski kiliselerinden biri olma özelliğine sahip Harput Meryem Ana Kilisesi'nin ziyarete açılması, el sanatları ve zanaatkarlık atölye ve teşhir yerlerinin yapılması, turizm enformasyon bürosunun açılması, dijital tanıtım sunumunun yapılması, yöresel ürünlerin tanıtım, teşhir ve satış yerlerinin yapılması, 154'ü aşkın yöresel yemek çeşidi unvanından yararlanılarak gastronomi alanında adından söz ettirilmesine yönelik yatırımların yapılması, geleneksel kültür evi sayısının artırılması, yön ve bilgilendirme tabelalarının tarihi kente uygun olarak yenilenmesi, görüntü ve çevre kirliliğine neden olan Ulu Cami ile Harput Kalesi arasındaki piknik alanının kaldırılarak tarihi kente uygun peyzaj yapılması, Harput'un önemli miraslarından olan ve susuz kalan tarihi çeşmelerin işlevsel hale getirilmesi, turizme yönelik yatırımların teşvik edilmesi, otantik kahve evlerinin açılması gibi hususların yerine getirilmesi Harput turizmini canlandıracak önemli fırsatlar olarak belirtilmiştir.

Tehditler

Çevrimiçi değerlendirmelerde herhangi bir tehdit bulgusu görülmemiştir. Ancak, yüz yüze yapılan musahabelerde katılımcılara göre Harput, bir takım tehditlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu tehditlerin önemli bir boyutunu tarihi kentin etrafını saran mezarlıkların aşırı derecede ve kontrolsüzce yayılması oluştururken diğer önemli boyutları ise geleneksel Harput mimarisine uygun olmayan yapıların varlığı, sonu gelmeyen kaçak kazılar, piknik yerlerinin yol açtığı çevre ve görüntü kirliliği turizmin gelişimini tehdit eden hususların başında geldiği belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Turizm faaliyetlerinin etkin bir biçimde sürdürülebilmesi için turizm potansiyeline uygun altyapı ve üstyapının tamamlanması en temel zorunlulukların başında gelmektedir. Bu bağlamda bakıldığında kadim tarih ve kültürel mirasa sahip olmasıyla öne çıkan Harput'un özellikle kendi bölgesi

içerisindeki diğer turistik beldelerle karşılaştırıldığında turizm altyapısı ve üst yapısı açısından bir hayli geride kaldığı söylenebilir.

Harput, turizm faaliyetlerinin yürütülebilmesi bakımından tarih, kültür ve inanç turizmi açısından pek çok kaynağa sahip önemli bir kenttir. Bu çalışma kapsamında toplanan bulgular SWOT analizinde belirtilmiş, pek çok güçlü yönlerinin bulunduğu ve bir hayli önemli fırsatları barındırdığı sonucu elde edilmiştir. Öte yandan bazı tehdit ve zayıflıklarla da karşı karşıya olduğu belirlenmiştir.

Harput'un sahip olduğu fırsatlar ise, çevresinde bulunan doğal, tarihi ve kültürel yapılara olan ilginin artması, gelişen ulaşım olanakları ile seyahat imkânlarının artması, bölgesel konumu itibarıyla 5 km mesafesinde olduğu Elazığ'ın kavşak noktasında olması, turizm bölgelerine yakınlığı, Keban baraj suyu, Hazar Gölü, Hazar Baba kayak merkezinin alternatif turizm potansiyeli oluşturması, zengin su ve enerji kaynakları ile sağlık hizmetleri başlıcalarını oluşturmaktadır.

Harput'un karşı karşıya kaldığı zayıflıkların başında ise yukarıda da ifade edildiği üzere pek çok yöre için söz konusu olan altyapı ve üstyapı eksiklikleri gelmektedir. Başlıca altyapı ve üstyapı eksiklikleri arasında mevcut turizm işletmelerinin yetersiz olması, yerel yönetimlere bağlı hizmetlerin eksiklikleri, düzensiz ve çarpık yapılaşma, doğal, kültürel ve tarihi mirasın yeterince korunamaması, geleneksel mimariye uygun olmayan yapıların varlığı, sosyal olanakların yetersizliği, tarihi kente uygun olmayan tabela ve levhaların çeşitliliği, çevre ve görüntü kirliliği gibi hususlar yer almaktadır.

Tarihi kentin yüz yüze olduğu tehditler ise tarihi ve tabii dokunun zarar görmüş olması, plansız ve çarpık yapılaşmanın getirdiği olumsuz çevre görüntüsü, geleneksel yapısının korunamaması, tarihi kentin etrafını saran mezarlıkların yayılması oluştururken diğer önemli boyutları ise geleneksel Harput mimarisine uygun olmayan yapıların varlığı, kaçak kazılar, çevre ve görüntü kirliliği tehdit olarak algılanmaktadır.

Ziyaretçiler tarafından kaydedilen olumsuzluklara bakıldığında, Harput Kalesi ve Ulu Cami'ye ilişkin algılarının hem yorumlarda hem de değerlendirme puanlamasında oldukça iyi olduğu, yiyecek, içecek hizmetleri ile ilgili yapılan 300 yorum ve değerlendirmelerin 46'sının ortalamasının altında olmasına rağmen katılımcı algısının iyi olduğu saptanmıştır. Ancak, Buzluk Mağarası hakkındaki ziyaretçi algısının epey kötü olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında yapılan gerek seyahat sitesi TripAdvisor.com web sayfasında yapılan yorum ve puanlama gerekse yüz yüze yapılan mülakatlardan elde edilen verilerin sonucuna göre Harput'un tarih, kültür ve

inanç turizmi bakımından üstünlüklere sahip olduğu, turistik tesis sayısının yeterli olmaması, kilisenin ziyaretlere kapalı olması, kültürel faaliyetlerin bulunmaması, sosyal olanakların yetersiz olması, Harput Kalesi'nde gün yüzüne çıkarılan mekânların turistik ziyaretlere açılmamış olması, buzluk mağarasının bakımsızlığı, yıkılmış ve harabe halinde olan tarihi yapıların restore edilmemiş olması, geleneksel mimarisi ve yaşam tarzının korunmadığı algısı, geleneksel müze ev sayısının yeterli olmaması, tarihi çeşmelerin bakımsızlığı, bazı tarihi yapıların turizme hizmet vermemesi, turizm yönünden gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir.

Harput, Doğu Anadolu bölgesinde gerek konumu gerekse kültürel yapısı itibarıyla dikkat çeken önemli kentlerden biridir. Şanlı geçmişinden günümüze dek ulaşan tarihi ve kültürel birikimini harekete geçirmek, çeşitli sebeplerle yapısı olumsuz etkilenen Harput'un mevcut olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yönelik yürürlükte bulunan Koruma Amaçlı İmar Planı ve Kentsel Tasarıma uygun olarak Elazığ Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu tarafından yapılan ve uygulanmaya hazır hale getirilen tarihi yapılara ait restorasyon, restitüsyon, konservasyon, rekreasyon ve çevre düzenlemelerine ilişkin hazır hale getirilen plan ve projelerin yerel yönetimler tarafından uygulanması ile yüksek turizm potansiyeline erişebilir.

Öte yandan gastronomi alanında Türkiye'de Gaziantep'ten sonra 154 yemek çeşidi ile ikinciliği elinde bulunduran zengin Elazığ-Harput mutfağına ait lezzetlerin turizme kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırmada elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı üzere turizm iddiası taşıyan Harput'un, Dünya'da ve Türkiye'de hızla gelişen turizm endüstrisine paralel gelişme sağlayamadığı, turizm altyapısı ve üstyapısı bakımından sorunların biriktiği görülmektedir. Harput'un mevcut durumunun pek çok açıdan turist ağırlamaya ve kendi kendinin reklamını yapmaya yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte yerli nüfusun da düşüş eğiliminde olduğu belirlenmiştir (Çeçen, 2021). Oysaki turizmin pek çok sektörü kapsayan gelir getirici önemli bir kaynak olduğu yadsınamaz bir realite olduğu pek çok bilimsel raporda ortaya konulmuştur. Bu bağlamda bakıldığında ve nüfusun düşüş eğiliminde olduğu da göz önünde bulundurulduğunda gerekli önleyici tedbirlerin geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Son olarak, pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan ve bir hayli turistik kaynağa sahip olan Harput'un turizm iddiası taşıması, rekabet gücüne erişmesi, ulusal ve uluslararası arenada güçlü bir şekilde tanıtımının yapılabilmesi, turistlerde merak uyandırabilmesi için turizm altyapısı ve üstyapısının tamamlanması gerekmektedir. Böylelikle seyahat acenteleri, tur operatörleri ve gezginlerin dikkati çekilebilir. Bu sayede iş ve istihdam

kaynaklarının artması ve şehir esnafının turizm kaynaklı geliri artırılabilir. Aynı zamanda turist algısının olumlu yönde değişmesi elde edilebilir. Aksi takdirde, mevcut haliyle yüksek turist ve turizm geliri beklentisi gerçekçi olmayacağı gibi turist algısının da olumlu yönde değişmesi beklenmemelidir.

Harput'un turizm altyapısı ve potansiyelinin turist üzerindeki algısının belirlenmesine yönelik 438 kişinin katıldığı ankete ilişkin çalışma tarafımda devam etmektedir. Bu araştırma tamamlandığında Harput kültür ve inanç turizmine ilişkin turist algısı hakkında daha net bir tablo ortaya konulmuş olacaktır.

Bu çalışmada Harput'un turizm potansiyeli ve altyapısının turistlerde bıraktığı etkiler ele alınmış olup, bu çerçevede daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Chaney, S. and Ryan, C., (2012), "Analyzing The Evolution Of Singapore's World Gourmet Summit", An Example Of Gastronomic Tourism, *International Journal Of Hospitality Management*, 309-318.

Çakmak, A.Ç. ve Güneşer, M. T., (2011), "İnternet Ortamındaki Bilgi Paylaşımının Tüketici Satın Alma Kararına Etkileri", *İnteraktif Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.1, S.30, 1-26 .

Çeçen, M., (2021), "Harput'un Nüfus İstatistiği", *TÜİK Bölge Müdürlüğü Bilgi İşlem ve İletişim Takım Sorumluluğu*, Email İletisi, Malatya.

Çetinkaya, E., (2014), "Harput Kalesi Ve Yakın Çevresinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.

Deviren, N.V. ve Yıldız, O., (2014), "İnternet Kullanımının Ekonomik, Sosyal ve Siyasi Etkileri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S.13, 51.

Doğan, S., (2017), "Otelere yönelik yapılan puanlama ve çevrimiçi yorumların değerlendirilmesine ilişkin Aksaray ilinde bir araştırma", *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27-36.

GÜL, S. ve Yılmaz, A., (2016), "Vezirköprü Yöresi Kültür Turizmi Potansiyelinin Analitik Hiyerarşi Yöntemi ile Belirlenmesi ve SWOT Ölçütlerinin Temel Kültür Turizmi Kriterleriyle Olan İlişkisi", *Studies of The Ottoman Domain, Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları*, C.6, S.11, 43-63.

<https://tripadvisor.mediaroom.com/tr-about-us> Erişim Tarihi: 10.04.2021

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/TurizmOzelHhtisasKomisyonuRaporu.pdf> Erişim Tarihi: 15,02,2021

https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-G672950-D10670204-Reviews-Elazig_Buzluk_Magarasi-Elazig_Elazig_Province.html Erişim Tarihi: 28.05.2021

https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-G672950-D4586070-Reviews-Harput_Kalesi-Elazig_Elazig_Province.html Erişim Tarihi: 11.05.2021

https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-G672950-D8763035-Reviews-Harput_Ulu_Cami-Elazig_Elazig_Province.html Erişim Tarihi:23.05.2021

Özcan, S. O., (2010), "İnternet Pazarlama Faaliyetlerinde Tüketici Satın Alma Karar Süreci", *Journal of Internet Applications and Management*, C.1, S.2, 29-39.

Sparks, B. and Browning, V., (2011), "The Impact of Online Reviews on Hotel Booking Intentions and Perception of Trust" *Tourism Management*, 1310-1326.

Sunguroğlu, İ. (1958), "Harput Yollarında. Harput Yollarında", Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayınları, C.2, 59-69.

Uzun, C. ve Çakar, E., (2016), "17. Yüzyılda Harput Kalesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.26, S.2, 337-350.

Uzun, C., (2014), "17. Yüzyılda Harput Ulu Cami", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.2, 29-48.

Yakut, A. Ş., (2011), "Yerli Turistlerin İnternet Ortamındaki Şikayetlerinin Satın Alma Kararlarına Etkileri", *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.14, S.25, 218-238.

Yılmaz, F. ve Dal, N. E., (2020), "İnternet Alışverişlerinde Algılanan Riskin Satın Alma Davranışına Etkisi" *Ankara İlinde Bir Araştırma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.11, S.29, 484-502.

Zeng, B. and Gerritsen, R., (2014), "What Do We Know About Social Media İn Tourism", A Review, *Tourism Management Perspectives*, 27-36.